

22. 1. 2013

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Řetězení plateb

Nejvyšší soud ČR odmítl rozsudkem sp. zn. 32 Cdo 2999/2008, ze dne 9. 10. 2008, tzv. řetězení plateb. Splatnost ceny díla nemůže být vázána na skutečnost, až třetí osoba v rámci jiného závazkového vztahu poskytne objednateli platbu. Mohlo by dojít k situaci (a v dané věci k ní také došlo), že třetí osoba objednateli nezaplatí a pohledávka zhotovitele díla na zaplacení ceny díla se tak nikdy nestane splatnou a tudíž vymahatelnou. V důsledku toho nastane stav, že ačkoli objednatel přijal od zhotovitele úplatné plnění, nebude povinen za ně poskytnout úplatu. Proto smluvní ujednání účastníků, které takový stav připouští, se přičítá dobrým mravům, a je proto neplatné. Platí to jak ve vztazích obchodních, např. v typických situacích, kdy platby za plnění subdodavatelů pro generálního dodavatele jsou vázány resp. podmíněny obdržením platby od investora, tak občanskoprávních.

Účastníci (jako zhotovitel a objednatel) uzavřeli smlouvu o dílo. Zhotovitel, v soudním sporu žalobkyně, svůj závazek provést dílo pro objednatele (žalovaného) splnil. Sporným mezi nimi bylo, zda je nárok žalobkyně na zaplacení ceny sjednaného a odvedeného díla, jejíž doplacení se žalobou domáhala, splatný a zda je žalovaný v prodlení s plněním tohoto peněžitého závazku vůči žalobkyni nebo ne.

Klíčové bylo ujednání v článku VI. smlouvy o dílo, podle jehož třetího bodu *“body 1) a 2) článku č. VI budou splněny po uhrazení částky podle článku V. bodu 1), po uhrazení celkové částky hlavním investorem“*.

Žalovaný uhradil žalobkyni na dohodnutou cenu toliko zálohu, přičemž hlavní investor cenu díla dohodnutého mezi ní a žalovaným žalovanému nezaplatil. A vzhledem k tomu, že byl prohlášen konkurs na majetek investora, ani nebylo možno úhradu předpokládat.

Odvolací soud (na rozdíl od soudu prvního stupně, jehož zamítavý rozsudek změnil a uložil žalovanému zaplatit příslušné částky žalobkyni) dospěl k závěru, že ujednání obsažené v článku VI. smlouvy je absolutně neplatné podle ust. § 37 odst. 1 občanského zákoníku pro neurčitost a naprostou nesrozumitelnost. Odvolací soud se neztotožnil s názorem soudu prvního stupně, podle něhož měl na základě ujednání v článku VI. smlouvy o dílo probíhat postup zaplacení jeho ceny tak, že nejprve měl uhradit cenu díla žalovanému hlavní investor a poté mělo na základě výzvy (faktury) žalobkyně následovat zaplacení ceny díla žalovaným žalobkyni. Přisvědčit názoru zaujatému soudem prvního stupně (a stejně tak žalovaným) by podle odvolacího soudu znamenalo, že oprávněné pohledávky žalobkyně by se nikdy nestaly splatnými, jelikož v důsledku prohlášeného konkursu na majetek hlavního investora nedojde k plnění hlavním investorem žalovanému vůbec. Odvolací soud proto uzavřel, že výklad prezentovaný žalovaným odporuje zásadám poctivého obchodního styku, a proto nemůže požívat právní ochrany.

S ohledem na závěr o neplatnosti ujednání účastníků o splatnosti ceny díla odvolací soud dovedl, že se pohledávky žalobkyně staly splatnými poté, co žalobkyně žalovaného k jejich zaplacení svými fakturami vyzvala.

Rozsudek odvolacího soudu napadl žalovaný dovoláním, které Nejvyšší soud ČR zamítl.

Podle ust. § 37 odst. 1 občanského zákoníku platí, že právní úkon musí být učiněn svobodně a vážně,

určitě a srozumitelně; jinak je neplatný. Dovodil-li odvolací soud za aplikace ust. § 37 odst. 1 občanského zákoníku, že ujednání obsažené v článku VI. smlouvy o dílo je neplatné, nelze mu žádné pochybení vytýkat, jak činil žalovaný. Výklad předkládaný dovolatelem v tom smyslu, že zhotovitel (žalobkyně) měl fakturovat cenu díla dovolateli (žalovanému) až poté, kdy dovolatel obdrží platbu od svého objednatele, je v rozporu s jazykovým projevem obsaženým v článku VI. smlouvy, který neupravuje ani podmínky ani dobu vyhotovení a odeslání faktury. I kdyby však bylo možné pochybnosti o určitosti a srozumitelnosti ujednání článku VI. smlouvy odstranit výkladem, nemůže toto ujednání přesto obstát. Za rozhodující pro posouzení věci totiž považoval Nejvyšší soud ČR skutečnost, že i v případě určitosti a srozumitelnosti by toto ujednání bylo neplatné podle ust. § 39 občanského zákoníku, podle něhož neplatný je právní úkon, který svým obsahem nebo účelem odporuje zákonu nebo jej obchází anebo se přičí dobrým mravům.

Jednou ze základních zásad vyjadřujících požadavek dobrých mravů, je, že úplatné plnění se poskytuje za úplatu. Ujednání účastníků právního vztahu, které by tuto zásadu popíralo (např. tím, že by připouštělo možnost přijmout úplatné plnění bez poskytnutí úplaty, aniž by pro to byl právem akceptovatelný důvod), by se přičilo dobrým mravům, a bylo by proto podle ust. § 39 občanského zákoníku neplatné. Tak tomu bylo i v této věci. Měla-li být podle článku VI. smlouvy splatnost ceny díla vázána na skutečnost, až třetí osoba v rámci jiného závazkového vztahu poskytne objednateli (žalovanému) platbu, může dojít k situaci (a v dané věci k ní také došlo), že třetí osoba objednateli nezaplatí a pohledávka zhotovitele díla (žalobkyně) na zaplacení ceny díla se tak nikdy nestane splatnou a tudíž vymahatelnou. V důsledku toho nastane stav, že ačkoli objednatel (žalovaný) přijal od zhotovitele (žalobkyně) úplatné plnění, nebude povinen za ně poskytnout úplatu. Proto smluvní ujednání účastníků, které takový stav připouští, se přičí dobrým mravům a je proto podle ust. § 39 občanského zákoníku neplatné.

Richard W. Fetter

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů , judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Postoupení pohledávky na výživné jako novinka právní úpravy účinné od 1. 1. 2026](#)
- [Jak zahájit provoz mezinárodní letecké linky do České republiky \(EU\): právní požadavky pro aerolinky ze třetích zemí](#)
- [Mimořádné vydržení a vývoj judikatury Nejvyššího soudu](#)
- [Preventivně-sankční funkce náhrady nemajetkové újmy za porušení osobnostních práv pohledem Ústavního soudu](#)
- [Odštěpný závod zahraniční společnosti optikou NIS2: Jak správně určit velikost podniku?](#)
- [Zápis ochranné známky bez komplikací. Klíčem k úspěchu je kvalitní předběžná rešerše](#)
- [Zneužití práva na přístup podle GDPR](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 31. - létající pořizovatel ve světle nového stavebního zákona](#)
- [Právní povaha sítě elektronických komunikací - režim náhrady škody](#)
- [Náhrada ušlého nájemného při předčasném ukončení nájemní smlouvy na nebytové prostory](#)
- [Jak fungují plánovací smlouvy v reálných situacích \(2. díl\)](#)